

edény jutott a múzeumba. Május 20-án a helyszínelés során kiderült, hogy korábban kettévágott sírokból kerültek elő a tárgyak.

A részben beépített területen fekvő temetőből először 1997-ben, istállóalap ásásakor találtak egy bronz lándzsacsúcsot, majd 1998-ban földbe mélyített tartályok elhelyezésekor kerültek elő kar- és lábpercek, valamint néhány edénytöredék. Állítólag már 1975 körül, útépitéskor is találtak sírokat.

Vácika: 2003. április 29-én szőlőkapálás közben került elő egy szórvány 1553-as brandenburgi örgrófi ezüstpénz. Előlapja: JOHANNES (?) * D[EI] * G[RATIA] * MAR[CHIO] * BRAND[ENBURGIENSIS], hátlapja: IVSTVS EX FIDE VIVI 1553.

Vizes-dűlő (M6/M56 18. lh.): 2003. április 1-jén ismét bejártam a középkori egyházas falut, a nyomvonal-bejárásom tapasztaltaknál nagyobb területen találtam középkori leleteket.

Vörösmalmi-árok felső folyása: A Gyapáról Kanacsra vezető úttól É-ra, a Vörösmalmi-árok Ny-i oldalán, szántott területen folytattam terepbejárást 2003. március 24-én. Két, kis kiterjedésű őskori telepzet azonosítottam.

K. NÉMETH ANDRÁS

308. Panyola, Vásármező-domb

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) R, B, Sza, N

Telefonos bejelentésnek köszönhetően értesültek a Jósza András Múzeum régészei arról, hogy az 1926 óta ismert lelőhelyen földmunkák folynak. A helyszíni szemle során megállapítottuk, hogy a dombnak már mintegy kétharmadát elhordták a panyolai gátba. A leletmentést 2003. június 10.–július 11., illetve augusztus 25.–október 17. között végeztük.

A Vásármező-dombnak – a leletmentés megkezdése előtt – mind a nyugati, mind a keleti felét elhordták, a legmagasabb részén, középen maradt meg egy mintegy 40 m széles terület. A földmunkát végzők szerint itt még csak igen keveset szedtek le a humuszból. Mivel ezután még mintegy 50–70 cm-nyi humuszt kellett leszednünk, az eredeti humuszvastagság 70–80 cm lehetett, ami elég meglepő tény annak fényében, hogy a domb tetején vagyunk.

A lelőhelyen több korszakban telepedtek meg. A legkorábbi telepnyomok a *kora rézkori* tiszapolgári kultúra idejéből származnak. Említésre méltó tény, hogy Korek József 1960-as évekből jelentéseiben szereplő neolitikus korszaknak semmi nyomát nem találtuk az általunk vizsgált területen. A kora rézkor után következett a hunyadiahalmi csoport népének települése, amelyik az egyik legintenzívebb volt. Ezután a *késő rézkori* badeni, a *kora bronzkori* Nyírség-kultúra, majd a *középső-késő bronzkori* felsőszőcsi népesség következett. Egy szétszórt falu nyomait találtuk az idősámításunk kezdete-első évszázadai közötti időszakból. Utoljára a *népvándorlás kor* végén lakták a Vásármező-dombot.

Az ásatáson többnyire gödröket tártunk föl. Földbe mélyített lakóépületet csak az utolsó korszakból találtunk. Cölöplyuk is kevés volt, de ezt magyarázhatja a terület kopása is. Említésre méltóak még a beregsurányi és csengersimai ásatásokról már ismert szögletes, átégett falú objektumok, amelyek rendeltetését nem ismerjük, a fenti két lelőhelyen a 2–3. századi telephez tartoztak.

Sírok is előkerültek: hat tiszapolgári sír, egy bodrogkeresztúri(?) sír, egy hamvasztásos kora bronzkori sír, egy hamvasztásos császárkori sír?, illetve három melléklet nélküli, nyújtott helyzetű csontvázat tartalmazó temetkezés. Ez utóbbiak közül egy közelítőleg É–D-i, egy Ny–K-i, egy pedig K–Ny-i tájolású volt. A sírok a mai felszínhez közelebb feküdtek, emiatt a gépi földmunka mindegyiket többé-kevésbé megbolygatta.

A rézkori sírok tájolását nehéz volt megállapítani, mivel az agyagtalaj szinte teljesen elpusztította a csontvázat. Mindenesetre közelítőleg K–Ny-i tengelyűek voltak. Gazdag edénymelléklettel és néhány obszidián- vagy kovapengével látták el a halottakat. Két női sírban rézspirálkarpercek(ek) ékítették a halottat.

A kora bronzkori sír szórt hamvas rítusú volt. Egy díszített edényének párhuzamát nem ismerjük.

Szintén szórt hamvas rítusú lehetett a császárkori temetkezés. A gép találta meg egy kis korongolt tálka töredékeit, illetve még néhány cserepet. A néhány szem hamv alapján feltételezzük, hogy sírról lehetett szó.

A lelőhely több szempontból is jelentős. Egy rosszul ismert és kutatott területen (Szatmár) dolgozhattunk; összefüggő településrészleteket tártunk föl több korszakból; s végül egy sajátos természeti környezet, egy három folyó (Tisza, Szamos, Túr) által rendszeresen elöntött terület települési viszonyait vizsgálhattuk.

A leletmentésen részt vett Bocz Péter ásatási technikus és Mester Andrea gyűjteménykezelő. A feltárást konzultációs céllal meglátogatta dr. Patay Pál.

ALMÁSSY KATALIN – ISTVÁNOVITS ESZTER

309. Pákozd, Pákozdvár

(Fejér megye) B

A pákozdvári bronzkori erődített telepzet Marosi Arnold 1930-ban ismertette, az ott végzett ásatásának eredményeivel együtt. A háromrészes várról vázlatos rajzot is közölt.¹⁹ 1952-ben Nováki Gyula ismertette a várat Marosi Arnold említett közleményei alapján.²⁰ Újabb kutatás, vagy ásatás nem történt ezen a lelőhelyen.

A vár Pákozd határának ÉK-i szélére esik. Pákozd központjától, a templomtól ÉK-re 4,7 km-re, Sukoró re-

19 MAROSI A.: A pákozdvári őstelep. ArchÉrt 1930, 53–73., 280–281.; MAROSI A.: A pákozdvári leletek. Székesfehérvári Szemle 1932, 47–48.

20 NOVÁKI GY.: Fejér megye őskori földvárjai. ArchÉrt 1952, 3–19.